

PROSVETNI DEL

RIHARD JAKOPIČ: ORAČI

STUDIJA O JAKOPIČU

RAJKO LOŽAR

I.

Leta 1889. je Jakopič naslikal Portret Czernyja (1)¹, menda svoje prvo večje delo, in določneje nego je, ni mogel povedati, kakšna bo njegova umetnost. V pravem nasprotju s prvimi Groharjevimi slikami, iz katerih ni nobenih poti v ustvarjanje njegove srednje in zadnje dobe, je omenjeni portret koncentriran program kasnejšega Jakopičevega dela, prav tako značilen kot zanimiv. Model sedi v globokem fotelju pred deloma zastrtim oknom, čigar okviru tečejo vzpo-

redno z ravnino slike. V stilu starih renesančnih zagrinjal v os slike nameščeni zastor tvori ozadje prav tako aksijalno postavljenemu sedežu in figuri, in v nekaterih drugih detajlih se ta nekam pedantna kompozicija smeri še ojačuje. Vendar vidiš takoj, da je to rešitev v zadregi, ki se je J. v figurativnih motivih tudi kasneje ni znebil, in da je glavno na podobi nekaj drugega. Ta gospod je, dasi naj bi bila slika portret, obrnjen od okna proč, v temo in je torej popolnoma osenčen. Stvarno sploh ni portretiran on, nego luč, ki sili ob straneh zastora v sobo in le kolikor figura zastira luči pot, pride tudi ona do veljave. Svoj umetniški predmet — upodobljenca — gradi J. tako rekoč od zunaj na znoter, luč mu ga gradi in sicer objektivno v zmislu impresionizma.